

สรุปและข้อเสนอแนะ

๖.๑ ข้อสรุปโดยทั่วไป

จากการค้นคว้าและรวบรวมเรื่อง "ประมาทในทางละเมิด" เท่าที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า คำว่า "ประมาท" นั้นมีที่มาจากคัมภีร์โรมันและมีชื่อเรียกว่า culpa ซึ่งมีหลักอยู่ว่า บุคคลจะต้องรับผิดชอบเมื่อเขาขาดความระมัดระวังหรือรีบร้อนในการกระทำ เป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย แต่ทั้งนี้การที่จะวินิจฉัยว่าเป็นการกระทำโดยประมาทหรือไม่นั้นจะต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมด้วย เพราะการกระทำอย่างหนึ่งในพฤติการณ์หนึ่งเขาอาจจะต้องรับผิดชอบ แต่ในพฤติการณ์อื่นเขาอาจไม่ต้องรับผิดชอบก็ได้ หลัก culpa นี้ ประเทศต่าง ๆ ได้ยึดถือและนำมาใช้เป็นหลักวินิจฉัยความผิดซึ่งเกิดจากการกระทำโดยประมาทในระยะต่อ ๆ มา คือ ในศตวรรษที่ ๑๕ ซึ่งเป็นยุคแห่งการกำเนิดอุตสาหกรรม และคัมภีร์โรมันนั้นเป็นต้นมา นักนิติศาสตร์จึงได้เห็นความสำคัญของความประมาท และได้ตั้งคำถามถึงความเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "ประมาทเดินเลอในทางละเมิด" ซึ่งสรุปได้ว่า หมายถึง การกระทำหรือละเว้นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังอันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นต้องได้รับความเสียหาย และผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากผลแห่งการกระทำของตน

ตามกฎหมายไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยามีการกล่าวถึงการกระทำโดยละเมิด แต่มิได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าจะต้องเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเดินเลอ ซึ่งถ้าสังเกตถ้อยคำในกฎหมายสมัยนั้นก็อาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นการจงใจ หรือประมาทเดินเลอเช่นกัน จนกระทั่งเมื่อใช้กฎหมายลักษณะอาญา จึงได้บัญญัติความหมายของคำว่า "ประมาท" ไว้ในมาตรา ๔๓ และเมื่อประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา ก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๕ วรรค ๔ แต่จะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้บัญญัติถึงความหมายของคำว่า "ประมาทเดินเลอ" ไว้

เลย จึงต้องอาศัยบทวิเคราะห์ศัพท์ตามกฎหมายอาญาเป็นหลักในการวินิจฉัยความรับผิดชอบอันเกิดจากการกระทำโดยประมาท

แต่ถึงแม้จะอาศัยบทวิเคราะห์ศัพท์ความหมายของคำว่า "ประมาท" ตามกฎหมายอาญาเป็นหลักในการกระทำโดยประมาทเดินเลอในทางแพ่งก็ตาม ข้อที่นำคำนี้ถึงก็คือการกระทำบางอย่างอาจเป็นเหตุให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในทางอาญา แต่ไม่เป็นเหตุให้ต้องรับผิดชอบในทางแพ่งหรือการกระทำบางอย่างผู้กระทำอาจต้องรับผิดชอบในทางแพ่งแต่ไม่ต้องรับผิดชอบในทางอาญา ทั้งนี้เพราะจุดประสงค์ของกฎหมายทั้ง ๒ ลักษณะนั้นแตกต่างกันโดยที่ความรับผิดชอบในทางแพ่งมีผลให้ผู้กระทำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน แต่การกระทำผิดในทางอาญาผู้กระทำผิดจะต้องถูกลงโทษ

เมื่อกล่าวถึงการกระทำโดยประมาทเดินเลอจะเห็นได้ว่า การกระทำโดยประมาทเดินเลอนั้นอาจเกิดจากหน้าที่ประการหนึ่ง และเกิดจากความสัมพันธ์ของมนุษย์อีกประการหนึ่ง ในกรณีที่เกิดจากหน้าที่นั้น หมายถึงหน้าที่อันพึงต้องใช้ความระมัดระวัง และหน้าที่อันพึงต้องใช้ความระมัดระวังนี้จะต้องเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย ถ้าบุคคลกระทำการฝ่าฝืนหน้าที่อันพึงต้องใช้ความระมัดระวังจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น ถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาท ซึ่งตามกฎหมายอังกฤษและอเมริกาได้ให้ความสำคัญของคำว่า "ประมาทเดินเลอ" ซึ่งเกิดจากการฝ่าฝืนหน้าที่อันพึงต้องใช้ความระมัดระวังนี้มาก โดยบัญญัติแยกเป็นละเมิดลักษณะหนึ่งต่างหากจากลักษณะอื่น ๆ และคดีที่มีชื่อซึ่งเป็นบันทึกรฐานของการวินิจฉัยว่า การกระทำโดยประมาทเดินเลอ หมายถึง การฝ่าฝืนหน้าที่อันพึงต้องใช้ความระมัดระวังตามกฎหมายนี้ได้แก่คดี *Donoghue v. Stevenson* ซึ่งวินิจฉัยว่า บุคคลจะต้องใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำหรือละเว้นการกระทำซึ่งเขาได้สังเกตเห็นตามธรรมดาว่าย่อมจะทำความเสียหายโดยตรงและใกล้ชิดจากการกระทำของผู้กระทำ และผู้กระทำควรจะได้พิจารณาเห็นแล้วในขณะที่ใจของเขาสั่งการให้กระทำหรือละเว้นการกระทำนั้น ๆ ว่าจะให้ผลเสียหายต่อผู้อื่น นอกจากการฝ่าฝืนหน้าที่อันพึงต้องใช้ความระมัดระวัง ต้องเป็นหน้าที่ตามกฎหมายแล้ว จะต้องปรากฏว่าผู้กระทำจะต้องมี

หน้าตัวอย่างแท้จริงต่อโจทก์ โจทก์จึงจะเรียกค่าสินไหมทดแทนในทางละเมิดได้ ซึ่งในกรณีนี้ก็มีคดีตัวอย่างมากมายซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

นอกจากนี้ในการฝ่าฝืนหน้าที่อันพึงต้องใช้ความระมัดระวังจะต้องคำนึงถึงความประพฤติกของวิญญูชนในวิสัยและพฤติการณ์นั้น ๆ เป็นส่วนประกอบการวินิจฉัยว่า จำเลยได้ฝ่าฝืนหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังหรือไม่ เพราะความระมัดระวังของบุคคลย่อมแตกต่างกัน ทั้งยังต้องอาศัยหลักเกณฑ์เหล่านี้ประกอบด้วย ได้แก่ ความหนักเบาของการเสี่ยงภัย ความสำคัญมากน้อยแห่งวัตถุประสงค์ที่จะกระทำ ทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปได้ในการใช้ความระมัดระวัง และวิธีการซึ่งในทางปฏิบัติเป็นที่ยอมรับกันอยู่ทั่วไป เพื่อวินิจฉัยว่าจำเลยได้ฝ่าฝืนหน้าที่ตามกฎหมายจริง

เมื่อมีการฝ่าฝืนหน้าที่อันพึงต้องใช้ความระมัดระวังตามกฎหมายแล้ว จะต้องปรากฏว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนหน้าที่ เช่นว่านั่นด้วยจึงจะเป็นเหตุให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในทางละเมิด สำหรับเรื่องความเสียหายนี้จะต้องพิจารณาถึงหลักความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล ซึ่งมีทฤษฎีอยู่ ๒ ทฤษฎี คือ ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ (หรือทฤษฎีเงื่อนโซ่) ซึ่งมีหลักอยู่ว่า ผลอันหนึ่งอาจเกิดจากเหตุหลายประการ ต่างก็เป็นเหตุที่ต้องมีในอันจะก่อให้เกิดผลอันหนึ่งขึ้น หากไม่มีเหตุทุก ๆ ประการนั้นประกอบแล้ว ผลก็จะไม่เกิดขึ้นเช่นนั้น และทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม ซึ่งถือว่าในบรรดาเหตุทั้งหลายที่ก่อให้เกิดผลขึ้นนั้น เฉพาะแต่เหตุที่ตามปกติย่อมก่อให้เกิดผล เช่นว่านั่นเท่านั้น ที่ผู้กระทำการนั้นจะต้องรับผิดชอบ และทฤษฎีทั้ง ๒ นี้ ประเทศต่าง ๆ ส่วนมากมักไม่ผูกมัดว่าจะต้องวินิจฉัยโดยถือทฤษฎีใด สำหรับศาลไทยจะผูกผลแห่งการกระทำของบุคคลต่อเมื่อการกระทำของบุคคลนั้นเป็นผลธรรมดา หรือโดยตรงจากการกระทำหรือเป็นผลอันใกล้ชิดกับเหตุ นอกจากนี้ หลักในเรื่องความเสียหายที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ความเสียหายที่ไกลต่อเหตุโดยที่การฝ่าฝืนหน้าที่อันพึงต้องใช้ความระมัดระวังตามกฎหมายนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นความเสียหายที่ไม่ไกลต่อเหตุ มิเช่นนั้นแล้วคำฟ้องของโจทก์อาจตกไปได้

สำหรับความประมาทอันเกิดจากความสัมพันธ์ของมนุษย์นั้น ความสัมพันธ์
เช่นนี้อาจเป็นความสัมพันธ์ตามสัญญา ความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือความสัมพันธ์อื่น ๆ
เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ โรงเรียนกับนักเรียน ผู้ขนส่งกับผู้โดยสาร และ
ระหว่างผู้โชตนนหลวง เป็นต้น นอกจากความสัมพันธ์ดังกล่าวซึ่งเป็นความสัมพันธ์อัน
เกิดจากการกระทำของบุคคลแล้ว อาจเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของทรัพย์สิน
บุคคลอื่นด้วย เช่น ในกรณีความผิดอันเกิดจากสัตว์ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้าง และ
ยานพาหนะ เหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดความรับผิดชอบแก่บุคคลที่กระทำ หากเขาได้กระทำโดย
ประมาท คือปราศจากความระมัดระวังตามสมควรทั้งสิ้น

การที่บุคคลได้กระทำความผิดโดยประมาทนั้น ในบางกรณีเขาอาจไม่
ต้องรับผิดชอบในทางละเมิด โดยเหตุที่ระดับความระมัดระวังของบุคคลมีไม่เท่ากัน ในการ
วินิจฉัยของศาลจึงต้องอาศัยมาตรฐานแห่งการกระทำของบุคคลเป็นหลักซึ่งต้องคำนึง
ถึงภัยหรืออันตรายที่เกิดขึ้น วัตถุประสงค์ วิสัยและพฤติการณ์ ตลอดจนระดับความระมัดระวัง
ของบุคคลเป็นหลักวินิจฉัยว่า การกระทำเช่นนั้น บุคคลจะต้องรับผิดชอบ เพราะเป็นการ
กระทำโดยประมาทหรือไม่

สำหรับภัยหรืออันตรายที่เกิดขึ้นนั้นวินิจฉัยได้โดยการซึ่งน้ำหนักความ
หนักเบาของภัยหรืออันตรายที่เกิดขึ้นกับการกระทำของผู้กระทำ คือ ผู้กระทำได้รู้ถึง
ภัยหรืออันตรายอันอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่ เพราะถ้าเขาได้รู้หรือควรจะได้รู้ถึงอันตราย
ที่เกิดขึ้นแล้วยังเข้าไปเสี่ยงภัยเช่นนั้น เขาจะปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ เกี่ยวกับ
ภัยอันตรายซึ่งอาจเกิดขึ้นนี้มิใช่เพียงแต่บุคคลจะต้องใช้ความระมัดระวังในการกระทำ
ของตนเท่านั้น ในการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น เขาจะต้องรู้ว่าบุคคลอื่นอาจประมาท
เดินเลอไปตามธรรมดา หรือยิ่งกว่าธรรมดาก็ได้เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษ ดังนั้นเขา
ต้องใช้ความระมัดระวังล่วงหน้าให้เพียงพอสำหรับความประมาทของผู้อื่นที่อาจจะมี
ขึ้นได้ด้วย

ส่วน "วัตถุประสงค์" นั้น เป็นบุคคลที่ถูกสมมุติขึ้นเป็นมาตรฐานตามกฎหมาย
เพื่อเปรียบเทียบการใช้ความระมัดระวังของบุคคลในการกระทำความผิด ความหมาย

ของ วิชาญชนนั้นนักนิติศาสตร์หลายคนได้แสดงความหมายไว้พอกล่าวรวมกันได้ว่า หมายถึงบุคคลธรรมดาทั่วไปซึ่ง เป็นบุคคลผู้มีความรอบคอบและอยู่ในฐานะ เช่นเดียวกับ กับผู้กระทำผิด แต่ถ้าวุฒิชนเป็นผู้มีความชำนาญตามวิชาชีพหรือความชำนาญพิเศษ วิชาญชนที่จะนำมาเปรียบเทียบกับคือ บุคคลผู้มีวิชาชีพหรือความชำนาญพิเศษนั้น ๆ ภาย

วิสัยและพฤติการณ์ เป็นสิ่งที่จะต้องวินิจฉัยควบคู่กับการกระทำของวิชาญชน โดยจะต้องปรากฏว่าในการกระทำความผิดนั้น บุคคลได้ใช้ความระมัดระวังความวิสัย และพฤติการณ์ เช่นเดียวกับวิชาญชนพึงใช้หรือไม่ ถ้าหากเขาได้ใช้ความระมัดระวัง เช่นเดียวกับวิชาญชนพึงใช้ความวิสัยและพฤติการณ์นั้น ๆ แล้ว เขาย่อมปฏิเสธความ รับผิดชอบได้ คำว่า "วิสัย" นั้น หมายถึงสภาพภายในตัวผู้กระทำ เช่น เด็ก พิกการ หรือบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ ส่วน "พฤติการณ์" หมายถึงเหตุภายนอกตัวผู้ กระทำหรือข้อเท็จจริงประกอบการกระทำ เช่น สภาพรถ ถนน เป็นต้น

การใช้ความระมัดระวังของบุคคลย่อมมีไม่เท่ากันตามวิสัยและพฤติการณ์ ในแต่ละกรณี และตามกฎหมายก็มีบัญญัติไว้สำหรับการกระทำบางประการที่ใ้บุคคล ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมาก หรือใช้ความระมัดระวังเพียงเล็กน้อย หลักคำทับ ของความระมัดระวังนี้ศาลต่างประเทศนำมาจากหลัก culpa ตามกฎหมายโรมัน และส่วนมากแบ่งออกเป็น ๓ คำทับ คือ ความประมาทเดินเลออย่างเล็กน้อย ความประมาทเดินเลอตามธรรมดา และความประมาทเดินเลออย่างร้ายแรง แต่ที่นำมาใช้จริง ๆ ก็มีเพียง ๒ คำทับ คือ ความประมาทเดินเลออย่างเล็กน้อย และความประมาทเดินเลออย่างร้ายแรง

เนื่องจากระดับความระมัดระวังของบุคคลย่อมมีไม่เท่ากันจึงอาจแยก พิจารณาออกเป็นระดับความระมัดระวังในฐานะผู้ใหญ่ เด็ก และคนชรา นั่นก็คือ ผู้ใหญ่อย่อมมีความระมัดระวังอย่างผู้ใหญ่ โดยมีความรู้จากประสบการณ์เป็นส่วนประกอบ การพิจารณาถึงภัย และการเสี่ยงภัยมากกว่าเด็กและคนชรา ซึ่งเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่า และสำหรับความรับผิดชอบของเด็กในทางละเมิดนั้น ประเทศส่วนมากมักจะจำกัดความ

รับผิดชอบของเด็กตามอายุ เช่น ประเทศเยอรมัน ประเทศญี่ปุ่น ฯลฯ แต่ตามกฎหมายไทย มิได้จำกัดความรับผิดชอบในการกระทำในทางละเมิดของเด็กตามอายุ ดังนั้นถ้าผู้เยาว์กระทำความผิดในทางละเมิด ก็จะต้องรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำนั้น

สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ ตามปกติย่อมไม่สามารถใช้ความระมัดระวังได้ เช่นบุคคลธรรมดาได้ ประเทศต่าง ๆ จึงจำกัดความรับผิดชอบบุคคลวิกลจริต เช่นเดียวกับผู้เยาว์ แต่ตามกฎหมายไทยก็ยังถือว่าบุคคลวิกลจริตจะต้องรับผิดชอบในทางละเมิด เช่นเดียวกับผู้เยาว์อยู่นั่นเอง

ส่วนความระมัดระวัง ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างตามปกติถือระดับความระมัดระวัง เช่นเดียวกับวิญญูชน แต่มีข้อยกเว้นที่ต่างประเทศคือตามกฎหมายประเทศอังกฤษและอเมริกา (common law) ความระมัดระวังของนายจ้างเริ่มต้นตั้งแต่การเลือกบุคคลเข้ามาเป็นลูกจ้าง กล่าวคือ นายจ้างจะต้องใช้ความระมัดระวังเลือกบุคคลเข้ามาเป็นลูกจ้าง เพราะถ้าหากลูกจ้างได้กระทำการใด ๆ โดยปราศจากความระมัดระวังในทางการที่จ้างแล้ว นายจ้างจะต้องรับผิดชอบ ด้วยเหตุนี้เองตามกฎหมายอเมริกัน จึงยอมให้คู่สัญญาทำสัญญาตกลง โดยชัดแจ้งว่าจำเลยจะไม่ต้อง ระมัดระวังสำหรับผลประโยชน์ของโจทก์ และจะไม่รับผิดชอบในผลของการกระทำอันเป็นความประมาทเลินเล่อได้ เว้นแต่ข้อตกลงนั้นได้กระทำโดยกลฉ้อฉล หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

ความระมัดระวังของผู้ใช้เครื่องจักรกลตามธรรมดาถือหลักวิญญูชน แต่อาจต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในกรณีที่เป็นอาชีพของบุคคลนั้นเอง เช่น ผู้ขับรถราง ผู้ขับเรือ เป็นต้น และสำหรับผู้ใช้เครื่องจักรกลหรือผู้ครอบครองนี้ โดยปกติแล้ว มีข้อสันนิษฐานของกฎหมายให้เขาต้องรับผิดชอบ เว้นแต่เกิดเหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้เสียหายเอง แต่การที่จะอ้างข้อแก้ตัวโดยเหตุสุดวิสัย จะต้องปรากฏว่าเขาได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่การป้องกัน มิเช่นนั้น เขาก็จะต้องรับผิดชอบ เช่น เค็ม

นอกจากนี้ การปฏิเสธความรับผิดชอบที่เกิดจากการกระทำโดยประมาท ผู้กระทำอาจกล่าวอ้างการป้องกันเป็นข้อปฏิเสธความรับผิดชอบได้ แต่การป้องกันในที่นี้ ต้องเป็นการป้องกันต่อการเสี่ยงภัยซึ่งคาดเห็นได้ล่วงหน้า และผู้กระทำอาจกระทำ ความผิดโดยประมาทเนื่องจากก้าวร้าวป้องกันภัยอันอาจจะเกิดขึ้นกับผู้อื่น สำหรับ ผู้ที่ก่ออันตรายแก่ตนเองโดยประมาทเดินเลอเมื่อมีผู้มาช่วยเหลือตนจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ค่าสินไหมทดแทนผู้ที่มาช่วยเหลือนั้น เว้นแต่ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัย หรือ ประมาทเดินเลอโดยไม่อาจคาดหมายได้ แต่การที่จะถือว่าผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเองนั้นต้องเป็นการกระทำโดยรู้ถึงภัย และสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยโดยไม่มีอะไร บังคับ ถ้าผู้เสียหายเข้าเสี่ยงภัยโดยไม่มีทางเลือกเสี่ยง หรือจำเป็นต้องป้องกันตัวเอง หรือผู้อื่นซึ่งผู้กระทำก่อนแรกได้ก่อขึ้น ไม่ได้ว่าเป็นการเสี่ยงภัยโดยสมัครใจ

ในบางกรณีที่โจทก์หรือผู้เสียหายมีส่วนประมาทอยู่ด้วย ซึ่งตรงกับหลัก กฎหมายอเมริกันปัจจุบันและกฎหมายเก่าของอังกฤษที่เรียกว่า contributory negligence จำเลยยอมยกเป็นข้อต่อสู้เพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบได้ เพราะถือว่าเป็น การกระทำโดยประมาทเดินเลออันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ตัวเอง แต่การ ยกข้อต่อสู้เรื่องผู้เสียหายหรือโจทก์มีส่วนประมาทอยู่ด้วยนี้จะต้องคำนึงว่ามีใช่เป็นกรณี เกี่ยวกับข้อต่อสู้ที่เรียกว่า avoidable consequence ซึ่งเป็นข้อต่อสู้ที่ว่า ผู้เสียหายควรระวังภัยบรรเทาความเสียหายได้ ถ้าปฏิบัติการด้วยความระมัดระวัง พอสมควร เพราะข้อต่อสู้ประการแรกเป็นกรณีที่โจทก์ประมาทก่อนความเสียหายจะ เกิดขึ้น แต่ข้อต่อสู้ประการหลังนั้น โจทก์ประมาทภายหลังที่ความเสียหายได้เกิดขึ้น แล้ว

อย่างไรก็ตาม หลักเรื่อง contributory negligence แต่เดิม ถือว่าโจทก์หรือผู้เสียหายไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย ซึ่งนักนิติศาสตร์หลายท่าน เห็นว่าไม่ยุติธรรม จึงได้นำหลักเรื่องโอกาสสุดท้ายมาใช้วินิจฉัยความรับผิดชอบที่เกิด จากการกระทำโดยประมาทของคู่กรณี หลักเรื่องโอกาสสุดท้ายนี้ ถือว่าฝ่ายใดเป็น ฝ่ายสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้ และไม่หลีกเลี่ยงแล้ว ฝ่ายนั้น

จะเรียกร้องค่าเสียหายจากอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ ในการพิจารณาว่าฝ่ายใดมีโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหายนั้นต้องคำนึงถึงระยะเวลา สถานที่ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ระหว่างความประมาทของโจทก์และจำเลยประกอบด้วยว่า สิ่งเหล่านั้นทำให้ความประมาทของจำเลยเป็นสาเหตุเดียวเท่านั้นหรือมิใช่ที่ทำให้เกิดความเสียหายขึ้น ถ้าใช่จำเลยต้องรับผิดชอบฝ่ายเดียว ถ้าไม่ใช่โดยความประมาทของโจทก์มีส่วนทำให้เกิดความเสียหายขึ้นด้วยก็เรียกร้องค่าเสียหายมิได้ และถ้าฝ่ายใดควรจะมีโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงได้ แต่เนื่องจากความประมาทของตนจึงทำให้ไม่มีโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงได้ ถือว่าผู้นั้นมีโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงได้ ต้องรับผิดชอบในการเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมด แต่อย่างไรก็ดีหลักเรื่อง โอกาสสุดท้ายนี้นักนิติศาสตร์อังกฤษส่วนมากก็ยังไม่เห็นด้วย ในแง่ที่ว่า เป็นหลักที่ไม่เหมาะสม และอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิด จึงได้ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติ Law Reform (Contributory Negligence) Act, 1945 ซึ่งถือว่า ถ้าความประมาทเกิดจากการกระทำของคู่กรณีทั้ง ๒ ฝ่าย ค่าเสียหายจะต้องแบ่งเฉลี่ยกันระหว่างคู่กรณี (comparative negligence ป.พ.พ. มาตรา ๔๘๒ ประกอบด้วยมาตรา ๒๒๓)

ข้อแก้ตัวของจำเลยนอกจากที่กล่าวแล้ว ในกรณีความผิดเกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือความจำเป็น จำเลยย่อมยกขึ้นต่อสู้ได้แต่จะต้องปรากฏว่า การอ้างเหตุสุดวิสัยนี้จะต้องดูว่าผู้ต้องประสพเหตุนั้นป้องกันได้หรือไม่ ซึ่งถ้าป้องกันได้แล้วไม่ป้องกันหรือเป็นความผิดของตนเองที่เกิดขึ้นจะยกเป็นข้อต่อสู้ไม่ได้ ส่วนการกระทำโดยความจำเป็นที่จะยกเป็นข้อแก้ตัว แยกออกเป็น ๒ ตอน ตอนที่ ๑ การกระทำไม่เป็นประมาทเลินเล่อ แม้จะฝ่าฝืนกฎหมายหรือกระทำการซึ่งตามปกติแล้วไม่ควรกระทำ แต่เขาจำต้องกระทำเพราะความจำเป็น ตอนที่ ๒ เมื่อใดก็ตามที่กระทำเพราะความจำเป็นแล้ว เขาอาจใช้ความระมัดระวังได้เพียงใด ซึ่งต้องใช้หลักความระมัดระวังในขณะประสพเหตุฉุกเฉินมาวินิจฉัยด้วย

สำหรับการตัดสินและพิจารณาคดีความผิดอันเกิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ ในประเทศอังกฤษและอเมริกา ศาลและลูกขุนมีหน้าที่ต้องหาข้อ

แท้จริงจากการกระทำความผิดโดยประมาท ซึ่งหน้าที่ของศาลและลูกขุนนี้จะแยกออกจากกัน แต่อาจกล่าวได้ว่า ศาลมีหน้าที่ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมาย ส่วนลูกขุนมีหน้าที่ในการพิจารณาถึงปัญหาข้อเท็จจริง นั่นก็คือ ศาลจะพิจารณาจากพยานหลักฐานตามข้อเท็จจริง โดยข้อเท็จจริงนี้ศาลจะฟัง จากลูกขุนผู้ซึ่งเป็นฝ่ายพิจารณานำหนักของพยานหลักฐาน ต่อจากนั้นศาลจะพิจารณาว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการกระทำโดยการฝ่าฝืนหน้าที่ตามกฎหมายหรือไม่ ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงมาตรฐานความประพฤติของผู้กระทำในพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นว่าผู้กระทำได้ใช้ความระมัดระวังในฐานะวิญญูชนทั่ว ๆ ไปจะพึงใช้หรือไม่ และเกี่ยวกับความระมัดระวังในพฤติการณ์พิเศษ หรือมาตรฐานแห่งความประพฤติโดยเฉพาะแต่ละกรณีนั้นถือว่าเป็นหน้าที่ของลูกขุนที่จะพิจารณาคัดสิน

ในประเทศฝรั่งเศส การวินิจฉัยความผิดอันเกิดจากการกระทำโดยประมาท ศาลใช้หลัก *in abstracto* โดยศาลจะนำบุคคลอื่นที่มีสภาพภายนอกมาเปรียบเทียบกับผู้กระทำความผิด สภาพภายนอกนั้นได้แก่สภาพที่ไม่ได้มาจากตัวผู้ต้องหา ซึ่งได้แก่ สมัย ทองถิ่น ฯลฯ

ส่วนการวินิจฉัยความผิดอันเกิดจากการกระทำโดยประมาทสำหรับศาลไทย ถือหลักวิธีพิจารณาความความประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เป็นหลักทั่วไป ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรค ๔ และกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๔๓ เป็นเกณฑ์ตัดสินว่าการกระทำเช่นใดจึงจะถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาท

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาคัดสินคดีของศาลและลูกขุน เมื่อเกิดการกระทำโดยประมาทขึ้นนั้น บางกรณีหลักฐานและพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถชี้ให้เห็นได้ว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายประมาท ตรงกับหลักภาษิตซึ่งเรียกว่า *res ipsa loquitur* (The thing speaks for itself) จากหลักฐานและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ย่อมเป็นประโยชน์ในการสืบพยาน ซึ่งถือเป็นข้อสันนิษฐานในทางข้อเท็จจริงและในข้อกฎหมาย เช่น กรณีของตกหล่นจากโรงเรือนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ ตาม

กฎหมายไทย ได้มีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๓๖ บัญญัติให้บุคคลผู้อยู่
ในโรงเรือนต้องรับผิดชอบ

• เมื่อมีความเสียหายเกิดจากการกระทำโดยประมาทขึ้น ตามปกติเป็น
หน้าที่ของโจทก์ในการนำสืบ และจำเลยจะต้องเป็นฝ่ายสืบหักล้างว่า ความเสียหายที่
เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุเกิดจากการกระทำโดยประมาทของตน และเกี่ยวกับการกระทำโดย
ประมาทเลินเล่อนี้ในบางกรณีอาจมีปัญหาก็เกิดขึ้น เมื่อความเสียหายนั้นเกิดจากความ
ประมาทเลินเล่อของคู่กรณีทั้ง ๒ ฝ่าย ซึ่งศาลอาจพิจารณาให้ฝ่ายประมาทเลินเล่อ
ก่อนต้องรับผิด หรือให้ฝ่ายประมาทเลินเล่อภายหลังต้องรับผิด หรือให้รับผิดทั้ง ๒ ฝ่าย
ถ้าปรากฏว่าประมาทเลินเล่อด้วยกัน ทั้งนี้ศาลถือหลักวินิจฉัยว่า ความประมาทเลินเล่อ
ของฝ่ายใดเป็นเหตุใกล้ซีกที่จะให้เกิดอันตรายขึ้น อนึ่ง ในบางกรณีความเสียหายที่
เกิดขึ้นนั้นอาจเกิดจากความยินยอมของผู้เสียหาย ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการกระทำโดยละเมียด
และผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายโดยประมาทก็ย่อมไม่ต้องรับผิดเช่นกัน

สำหรับผลแห่งการพิจารณาคดี ในประเทศที่ใช้ common law ในกรณี
ที่มีข้อสันนิษฐานให้ผู้กระทำต้องรับผิดเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ ถ้า
โจทก์อ้างให้เห็นถึงพยานหลักฐานพิเศษแล้ว ข้อสันนิษฐานของกฎหมายก็ไม่จำเป็นต้อง
นำมาใช้ และจำเลยจะต้องสืบหักล้างให้ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังในฐานะ
วิญญูชนแล้ว จำเลยจึงจะปฏิเสธความรับผิดได้

๖.๒ ข้อสรุปโดยเปรียบเทียบ

จากการค้นคว้าและรวบรวมเรื่อง "ประมาทในทางละเมียด" เท่าที่
กล่าวมาแล้ว พอเปรียบเทียบหลักเรื่องความประมาทตามกฎหมายไทย และกฎหมาย
ต่างประเทศได้ดังนี้ คือ

๑. โดยทั่วไป การกระทำโดยประมาทในทางละเมียดนั้นเป็นเหตุสำคัญ
ประการหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ประเทศ

ต่าง ๆ ที่ใช้ common law และประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย (civil law) รวมทั้งประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น ต่างก็ถือว่าการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งสำหรับความรับผิดในทางละเมิด

๒. ข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดก็คือ ประเทศอังกฤษและอเมริกาถือว่าการกระทำโดยประมาทเป็นลักษณะหนึ่งต่างหากจากการกระทำโดยละเมิด ซึ่งจะต้องปรากฏว่า มีการฝ่าฝืนหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องใช้ความระมัดระวังต่อผู้อื่น จึงเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น แต่กฎหมายประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายถือว่าการกระทำโดยประมาทเป็นเพียงองค์ประกอบของการกระทำความผิดในทางละเมิดเท่านั้น เช่น ประเทศฝรั่งเศส ถือว่าความเสียหายเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดไม่ว่าการกระทำนั้นผู้กระทำจะจงใจหรือไม่จงใจก็ตาม ส่วนประเทศไทยได้นำหลักเรื่องละเมิดมาใช้จากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๘๒๓ ซึ่งถือว่าการกระทำใด ๆ จะเป็นเหตุให้ผู้กระทำต้องรับผิดในทางละเมิดแล้วจะต้องปรากฏว่าผู้กระทำใดกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุสำคัญ จึงเห็นได้ว่าหลักที่เราใช้ไม่ตั้งหรือเคร่งครัดเกินไปเช่นประเทศอังกฤษ และอเมริกา แต่ก็ไม่หย่อนเกินไปเช่นประเทศฝรั่งเศส

๓. ส่วนข้อที่คล้ายคลึงกันในเรื่อง "ประมาทในทางละเมิด" นี้ ก็คือ ความหมายของคำว่า "ประมาท" ซึ่งศาลต่างประเทศและศาลไทยถือหลักเดียวกันก็คือ จะต้องเป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง เช่น วิทยุชุมชนจะพึงใช้ตามวิสัยและพฤติการณ์นั้น ๆ เป็นหลักในการวินิจฉัยความประมาท

๔. นอกจากนั้นก็ยังมีข้อปลีกย่อยซึ่งอาจแตกต่างกันหรือคล้ายคลึงกันบ้างได้แก่ระดับของความระมัดระวัง เช่น การใช้ความระมัดระวังของผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือการวินิจฉัยของศาลเกี่ยวกับวิสัยและพฤติการณ์ อาจแตกต่างกันบ้าง โดยเฉพาะประเทศฝรั่งเศสมีข้อที่น่าสังเกตได้ว่าการวินิจฉัยการกระทำโดยประมาทของวิทยุชุมชนถือหลักสภาพภายนอกของบุคคลอื่นเป็นหลักเปรียบเทียบกับกระทำโดยประมาทของผู้ต้องหา (สภาพภายนอก หมายถึง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่ได้มาจากตัวผู้ต้องหา ได้แก่

สมัย ทองถิ่น ฯลฯ) ข้อนี้ต่างจากการวินิจฉัยลักษณะของวิญญูชนตามกฎหมายไทยและกฎหมายของประเทศอังกฤษและอเมริกา ซึ่งถือว่า คำว่า "วิสัย" นั้นย่อมหมายถึงสภาพภายนอกรวมทั้งสภาพภายในซึ่งได้แก่ เพศ อายุ การเจ็บป่วย ฯลฯ ประกอบกัน จึงจะถือว่าผู้กระทำได้กระทำโดยประมาทหรือไม่ ซึ่งศาลอังกฤษและอเมริกาก็วินิจฉัยทำนองเดียวกันนี้

๖.๓ ข้อเสนอแนะ

เท่าที่ผู้เขียนได้รวบรวมค้นคว้าเกี่ยวกับความหมายของการกระทำโดยประมาทเดินเลื้อยในทางละเมิด พบว่าการกระทำโดยประมาทนี้จำต้องอาศัยบทวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า "ประมาท" ความประมาทกฎหมายอาญา แต่เมื่อจุดมุ่งหมายของกฎหมายทั้ง ๒ ลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งเป็นเหตุให้การกระทำอย่างหนึ่งผู้กระทำอาจต้องรับผิดชอบทางอาญา แต่ไม่ต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง หรือการกระทำบางอย่างผู้กระทำอาจต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง แต่ไม่ต้องรับผิดชอบในทางอาญา ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า นอกจากที่ได้บัญญัติไว้ตามมาตรา ๔๒๐ แล้ว น่าจะได้มีการบัญญัติความหมายของคำว่า "ประมาทเดินเลื้อย" ไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในลักษณะละเมิดต่อไป ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ว่า การกระทำโดยประมาทนั้นนับวันก็จะมีมากขึ้น เพราะความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยี ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือประเทศอังกฤษและอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่ก่อให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม แต่เดิมมาก็มีได้คำนึงถึงความสำคัญของคำว่า "ประมาท" แต่ต่อมาเมื่อความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมมีมากขึ้น จึงได้เห็นความสำคัญ ถึงกับแยกการกระทำโดยประมาทออกเป็นละเมิดลักษณะหนึ่งต่างหากจากลักษณะอื่น และประเทศเราทุกวันนี้ก็เช่นกัน ความเจริญทางวัตถุกำลังคืบหน้าขึ้นทุกที จะหวังให้ศาลเพียงแต่ใช้ดุลพินิจอย่างเดิมนั้นเห็นว่าเป็นสมควร อย่างน้อยควรมีหลักการให้ศาลยึดถือบ้าง

อีกประการหนึ่งที่น่าสังเกตก็คือ คำว่า "วิญญูชน" มีที่ใช้อยู่ในประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรา แต่กลับไม่มีการวิเคราะห์ถึงความหมายของคำว่า "วิญญูชน" นอกจากจะพบจากคำพิพากษาของศาลเท่านั้น ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าถ้าหากจะมีการบัญญัติความหมายของคำว่า "ประมาทเลินเล่อ" ไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต่อไป ก็ควรจะบัญญัติชี้ให้เห็นว่า การกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังนั้น จะต้องเป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังของวิญญูชนด้วย จะทำให้เข้าใจความหมายของคำว่า "วิญญูชน" ที่ใช้ในกฎหมายมาตราอื่น ๆ ก็ขึ้น

เกี่ยวกับความหมายของคำว่า "ประมาทเลินเล่อ" และคำว่า "วิญญูชน" เท่าที่ผู้เขียนได้รวบรวมค้นคว้าถึงความหมายของถ้อยคำทั้งสองไว้ในบทที่ ๑ และบทที่ ๔ นั้น ผู้เขียนขอเสนอแนะคำจำกัดความของคำว่า "ประมาทเลินเล่อ" และคำว่า "วิญญูชน" และเห็นสมควรที่จะบัญญัติไว้ในบรรพ ๑ ลักษณะ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป มากกว่าเพราะคำจำกัดความทั้งสองอาจนำไปใช้ในกฎหมายแพ่งลักษณะอื่น ๆ ได้ด้วย

"มาตรา ... ประมาทเลินเล่อ หมายถึง การกระทำใด ๆ ซึ่งมีใจโดย
จงใจ แต่ได้กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง หรือฝ่าฝืนหน้าที่ที่ต้องใช้ความระมัด
ระวังต่อผู้อื่นตามกฎหมาย ซึ่งบุคคลในฐานะ เช่นวิญญูชนไม่พึงกระทำ

อนึ่ง คำว่า วิญญูชน ให้หมายถึง บุคคลที่ถูกสมมติขึ้นโดยมีสภาพเช่นเดียวกับ
ผู้กระทำ ภายใต้วิสัยและพฤติการณ์เดียวกัน"

นอกจากนี้เกี่ยวกับระดับของความระมัดระวัง เท่าที่ค้นคว้ามานั้น มีนักนิติศาสตร์หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นแตกต่างกันในกรณีการใช้ความระมัดระวังของผู้เยาว์และผู้วิกลจริต ทั้งในกฎหมายต่างประเทศก็ได้จำกัดความรับผิดชอบของผู้เยาว์ตามลำดับอายุและหลายประเทศที่ยกเว้นความรับผิดชอบของบุคคลวิกลจริต แต่ตามกฎหมายไทย มาตรา ๔๒๕ ได้บัญญัติให้บุคคลทั้ง ๒ ประเภทต้องรับผิดชอบในการกระทำโดยละเมิด โดยมีได้จำกัดเกี่ยวกับอายุ หรือลักษณะของการวิกลจริตไว้ จึงมีข้อน่าคิดว่า เด็กไร้เดียงสา กระทำความผิดขึ้นเพราะมิได้ประมาทหรือจงใจย่อมจะไม่ต้องรับผิดชอบในทางละเมิดตามความเห็นของท่านศาสตราจารย์ ดร. จี. ศ. เศรษฐบุตร ซึ่งข้อนี้ผู้เขียนได้กล่าวมาบ้างแล้ว ว่า ถ้าหากกฎหมายบัญญัติให้ผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตต้องรับผิดชอบแล้ว เขาก็ต้องรับผิดชอบ

มาตรา ๔๒๕ แม้จะเป็นเด็กไร้เดียงสาก็ตาม บิดามารดาหรือผู้อนุบาลของบุคคล เช่นว่านี้ ย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกับเขาควย ถ้ามิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแล แต่ยังไม่มีความพิพากษาฎีกาเป็นบันทึกฐาน จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า ถ้าเด็กไร้เดียงสากระทำความผิดขึ้นแล้ว เขาจะต้องรับผิดชอบเพราะประมาทหรือไม่ หรือเพราะผู้ปกครองประมาท ทั้งนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าสำหรับการกระทำความผิดของเด็ก ซึ่งจะต้องให้เขารับผิดทางละเมิดนี้ น่าจะมีการจำกัดอายุของเด็ก เพื่อป้องกันปัญหาโต้แย้งที่จะมีมาภายหลัง และสำหรับข้อเสนอนี้ ผู้เขียนเห็นสมควรที่จะถือระดับอายุของเด็กที่ใช้อยู่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ ซึ่งบัญญัติว่า "เด็กอายุยังไม่เกินเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ" ในกรณีนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็น่าที่จะนำมาใช้ได้เช่นกัน โดยเหตุผลที่ว่าเด็กอายุต่ำกว่า ๗ ปี นั้นยังไม่สามารถรับผิดชอบถึงการกระทำของตนได้ อีกประการหนึ่งกฎหมายลักษณะละเมิดนี้ไทยเราได้นำมาจากกฎหมายเยอรมันหลายมาตรา และในส่วนที่เกี่ยวกับการจำกัดอายุของเด็กเกี่ยวกับความรับผิดในทางละเมิด เยอรมันก็ถือว่าเด็กอายุต่ำกว่า ๗ ปี ไม่ต้องรับผิดในทางละเมิด ผู้เขียนจึงเห็นสมควรที่จะบัญญัติมาตรา ๔๒๕ เสียใหม่ มีความดังต่อไปนี้

มาตรา ๔๒๕ "ผู้เยาว์อายุต่ำกว่าเจ็ดปี ไม่ต้องรับผิดชอบในผลที่ตนทำละเมิด

แต่บิดามารดาต้องรับผิดชอบ

ผู้เยาว์อายุตั้งแต่เจ็ดปีขึ้นไปและผู้ไร้ความสามารถเพราะเหตุวิกลจริต ต้องรับผิดชอบในผลที่ตนทำละเมิด และบิดามารดาหรือผู้อนุบาลของบุคคล เช่นว่านี้ต้องรับผิดชอบควย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแลแล้ว"

ส่วนคนวิกลจริตนั้นสมควรจะให้เขาต้องรับผิดชอบทางละเมิด เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย แต่เพราะเหตุที่เขาวิกลจริตจึงสมควรที่จะกำหนดไว้ในกฎหมายว่า ค้ำสินไหมทดแทนที่เขาจะต้องชดใช้ควรลดลงตามความร้ายแรงของลักษณะวิกลจริตนั้นควย เพราะถึงแม้ตามกฎหมายจะบัญญัติให้ศาลเป็นผู้กำหนดค่าสินไหมทดแทนตามดุลยพินิจก็ตาม การวินิจฉัยของศาลอาจแตกต่างกันและในกรณีที่ผู้ถูกฟ้องเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมก็ไม่อาจอ้างหลักกฎหมายใดคัดค้านได้ จึงสมควรจะบัญญัติไว้ในกฎหมายให้บุคคลวิกลจริตต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนลดลงตามลักษณะความร้ายแรงของความวิกลจริตจะเหมาะสมกว่า

สำหรับข้อนี้ ผู้เขียนขอเสนอแนะให้เพิ่มไว้ในบทบัญญัติมาตรา ๔๓๔ ท้ายวรรคแรก ความว่า

มาตรา ๔๓๔ "คำสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใต้นั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด แต่ในกรณีการกระทำความผิดเกิดจากการกระทำของบุคคลวิกลจริต ให้ศาลกำหนดคำสินไหมทดแทนลดลงตามลักษณะร้ายแรงแห่งการวิกลจริต

อนึ่ง คำสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไป เพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้นนั้นด้วย"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย